

DAGSINS MEINING

Samfelagsbroytingar og vónir

Hóast olja ikki er funnin – tað vit vita í skrivandi løtu – hevur politiska orðaskiftið tó snúð seg um oljuinntøkurnar. Løgmaður, sum annars plagar at vera hóvligur, hevur tosað nógv um oljutjekkar ol. Men samtiðis hevur hann eisini mælt til varsemi. Og sjálvandi er tað varsemi, ið má eyðkenna hetta. Tað má ikki blíva sum í Falklandsoyggjunum. Tá fyrstu boringarnar vístu tekin til olju varð tosað um allar millióningarnar, men tað skuldi vísa seg, at har var ikki nokk av olju at tað lønaði seg.

Nú boringarnar á landgrunninum nærkast avgerandi vegamóti er stórur spenningur. Seinasta politiska útmeldingin í hesum sambandi kom frá varaløgmanni undir vitjan í Álandi. -Verður olja funnin við Føroyar nú kann hon gerast avgerandi fyri sjálvstýrilstilgongdina. Nakað soleiðis segði varaløgmaður við álendska útvarpið. Hann kendi seg tí eisini sannførdan um, at Føroyar fáa fullveldi um nokur ár.

Tað er eitt sindur lægið, at framstandandi landsstýrismenn nú brádliga, meðan borað verður og landsstýrið sjálvt hevur gjørt av, at einki skal koma út um boringarnar, kortíni taka oljuna fram sum tað, sum meira ella minni skal bjarga sjálvstýrilstilgongdini. Sami landsstýrismaður hevur annars áður sagt, at tað er ikki rætt at kalkura við oljuni í sambandi við fullveldið, tí vit vita jú ikki, um hon er har. So tá varaløgmaður nú týkist skifta hest og sigur oljuna vera avgerandi fyri sjálvstýrilstilgongdina, eru tað nýggjir tónar ella tað kann tulkast sum, at varaløgmaður kanska veit meira enn vit onnur ella at hann hevur tikið munnin ov fullan.

Er varaløgmaður endurgivin rætt, merkir tað væl, at hansara niðurstøða eisini má vera, at verður einki funnið í undirgrundini, so er tað ein dyggur smeitur fyri sjálvstýrilstilgongdina. So vil tað seinka ætlaðu sjálvstýrilstilgongdina ella – so verður grundarlagið tikið undan henni! Spurn-ingurin er tí, um ikki nettupp vónirnar til olju-inntøkur eru ella hava verið drívandi megin hjá fullveldisarkitektunum. Hetta hava varaløgmaður og hansara fólk tó ongantíð viljað viðgengið. Um so er má sigast, at fullveldisætlanin, ið jú snýr seg um at kolvelta føroyska samfelagið, byggir ikki á tryggja grund, tá hon byggir á vónir heldur enn á realitetir. Eitt er at byggja upp egnan førleika til komandi avbjóðing, hóast vit ikki vita, um olja finst, nakað annað er at byggja eina kolveltandi samfelagsbroyting á nakað, tú ikki veit er til. Stóri blokkniðurskurðurin byggir væl ikki eisini á – eitt nú psykologiskt – vónir til nakað vit ikki enn vita er til?

Sosialurin

Sosialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri:
Jan Müller jan@sosialurin.fo
Blaðstjóri:
Eirikur Lindenskov eirikur@sosialurin.fo
Tíðindaleiðari:
Jústinus Eidesgaard justinus@sosialurin.fo
Marknaðardeild: lysing@sosialurin.fo
Jonhard Hammer jonhard@sosialurin.fo
Marjun Dalsgaard marjun@sosialurin.fo
Gudny Langgaard gudny@sosialurin.fo
Blaðfólk:
Áki Bertholdsen aki@sosialurin.fo
Eyðun Klakstein eydun@sosialurin.fo
John Johannessen john@sosialurin.fo
Edvard Joensen edvard@sosialurin.fo
Turið Kjølbro turid@sosialurin.fo

Stefan í Skorini stefan@sosialurin.fo
Ítróttur:
Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo
Myndamenn:
Jens Kristian Vang jensk@sosialurin.fo
Álvur Haraldsen alvur@sosialurin.fo
Sosialurin í Norðoyggjum:
Postmoga 231
Nólsoyar Pálsgøta 1
700 Klaksvík
tel. 458686 fax 458687
e-post: klaksvik@sosialurin.fo
Uppseting/prent:
Uppseting: Hestiprent
Prent: Prentmiðstöðin
Útgevari:
Sp/f Sosialurin

Avgreiðsla:
Mán.-frí. 8-16
Argjavegur 26,
Tel. 311820, Fax 314720
Postadressa:
Postboks 76, 110 Tórshavn
E-mail:
post@sosialurin.fo
lysing@sosialurin.fo
lysingartorg@sosialurin.fo
Blaðið verður prentað
mánadag-fríggjadag klokkan 14 ⁰⁰

Lýsingar					
Freistir:	Tekstlýsingar	Størri lýsingar	Lýsingartorgið	Heilsanir	
Týsdagsblaðið	Mán.kl. 10	Frí. kl. 15	Frí. kl. 12	Frí. kl. 12	
Mikudagsblaðið	Týs. kl. 10	Mán. kl. 15	Mán. kl. 12	Mán. kl. 12	
Hósdagsblaðið	Mik. kl. 10	Týs. kl. 15	Týs. kl. 12	Týs. kl. 12	
Fríggjadagsblaðið	Hós. kl. 10	Mik. kl. 15	Mik. kl. 12	Mik. kl. 12	
Leygardagsblaðið	Frí. kl. 10	Hós. kl. 15	Hós. kl. 12	Hós. kl. 12	
Størri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettut freistir.					
Framhjápláss má umbiðjast í góðari tíð.					
Stødd:					
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarar er 4mm.					

VIÐMERKINGAR

Sambandsflokkurin vil hækka pensiónir

Sune Jacobsen, landsstýrismaður í Sosialflokknum

Ein blaðgrein frá Atla Hansen hevur gjørt Sámál Petur í Grund firtnan. Hann revsar navngivnar sam-bandsmenn og eisini undir-ritaða, tí vit ikki hava róst Sjálvstýrisflokkinum fyri tað, hann hevur gjørt á almanna- og heilsuákinum í hesum valskeiðnum.

Eg skal bara svara fyri meg sjálvan, hinir klára at svara fyri seg. Sambands-flokkurin hevur, eftir ólav-søku, m.a. lagt uppskot fyri tingið um at hækka pensjónirnar og at avtaka serliga avgjaldið á brenni-olju. Undir viðgerðini av hesum málum segði eg, at samgongan hevði ótrúliga lítlan áhuga fyri pensjónist-unum. Eg vísti á, at í tí afturlitandi partinum av løgmannsrøðuni var økið bert nevnt við fyra orðum, nevniliga hesum: » Pen-sjónirnar eru munandi hækkaðar.«

Eg kann ikki rósa Sjálv-stýrisflokkinum fyri hesa hækking, og eg kann heldur ikki vera samdur í, at hetta er ein munandi hækking, tí enn tá sambært Helenu Dam á Neystabø er henda hækking alt ov lág. Hon sigur so tíðliga sum 5. oktober 2000: »Okkara fólkapensjónistar - og ser-liga teir, sum bara hava fólkapensjónina at liva av-hava hvorki góð ella tolugig inntøkuviðurskifti enn. Hó-st hesi hava fingið 800 til 1000 krónur meira at liva fyri um mánaðan í ár, so skylda vit teimum eina veruliga dagføring av fólkapensjónini.«

Og sjálvt um HDáN segði hetta fyri næstan einum ári síðani, so er einki komið frá SPiG enn, og

heldur seta 400 mió. kr. í grunn aftrat, soleiðis, at stovnsfæið verður 800 mió. kr. Avkastið ella rentan vil so geva hvørjum einstøkum pensjónisti ein 1000 kr. seðil um mánaðan í alla ævir.

Uppskotið hjá Sam-bandsflokkinum er veruliga fuglurin í hondini. Hendan samgongan hevur nevniliga tikið 600 mió. kr ov nógv inn í skatti hvørt ár, hon hevur sitið. Og hvat fer samgongan at gera við henda pening ? Fara tey at gjalda hann út aftur til skattgjaldaran?- Nei. Fara tey at koyra hann í grunn,

so allir okkara pensjónista kunnu fáa ágóðan av av-kastinum?­- Nei, sambært SPiG. Vit selja ikki frælsið, men koyra peningin lúkst í búskapargrunnin, sum skal figgja fullveldið. Hetta eru ikki bara hugsanin hjá SPiG, men hjá allari sam-gonguni.

Hvat fanglast so Sámál Petur í Grund við í hesum døgum. Jú, hann liggur skerflatur í luftini og tosar við Nyrup um at yvirtaka almenna forsorg við árs-byrjan 2002. Hendan for-sorg kostar í dag árliga 100 mió. kr., sum danir gjalda. Eftir 1. januar skulu vit sjálvi gjalda, og at tað ikki fer at ganga út yvir onkran, tað ivast vit ikki í.

Viðvíkjandi oljuavgjald-inum er at siga, at meðal-nýtslan hjá Føryrjum húski er 4000 litrar. Søluprísurin á olju er nógv hækkaður, og landskassin fær munandi meira inn í meirvirðisgjaldi av somu orsøk. Sambands-flokkurin vil avtaka olju-gjaldið, sum samgongan hevur sett til 0.80 kr. pr. lit-ur. Hetta vil lætta um nýtsl-una hjá hvørjum húski við 3.200 kr. árliga.

Harra Sámál Petur í Grund, Sambandsflokkurin hevur sagt og sigur, at vøksturin í búskapinum skal koma tí einstaka til góðar. Nú er tann lagaliga løtan, og vit kunnu lætta eitt sindur um hjá teimum, sum hava stríðst og strevast fyri at hava fingið landið á fótur aftur.

Verður uppskotið um pensjónirnar samtykt, vil hetta geva pensjónista-hjúnum 24000 kr. meira árliga, og verður uppskotið um avgjaldið á brenniolju sett úr gildi, vil hetta geva 3200 kr. eyka ella tilsamans kr. 27.200 kr. meira at liva fyri árliga.

Tað er møguligt, at hesi uppskot í SPiG sa verð eru neyðaregg, men vit í Sam-bandsflokkinum eru sann-førd um, at hetta eru kolumbusaregg.

VIÐMERKINGAR

Anakronistisk útiseti-kommunisma frá 60-árunum á veg til at fuppa sær valdið í Føroyum við klonaðum lesarabrøvum?

Regin Eikhólm

Regin Eikhólm, landsstýrismaður í Sosialflokknum

Í Sosialinum 10. august verður kunngjørt eitt teldubræv frá Kjartani Hoydal, har hann bjóðar seg fram, at gera upp-skotið til lesarabrøv sum stuðla undir loysingarmálið. Hesi præfabrikeraðu lesarabrøv skulu samstundis mótmæla at løgmaður »roynir at billa fólki inn, at vit enn eiga at sam-ráðast við donsku stjórnuna«. Teldubrævið sigst einans vera ætlað limum í loyniligu loys-ingar losjuni, Hesuferð, men var kortini sent fleiri øðrum harimillum sjálvum løgmanni.

Eru limirnir í Hesuferð veruliga so illa fyri, at teir ikki hava førleika til sjálvr at skriva, men mugu hjálpast við præfabrikeraðum lesarabrøv-um beinleiðis frá chefadeolog-inum í London? Hvussu stend-ur tá til við teirra sjálvs-mensku? Teir valla evna ella koma sær at broyta so mikið sum eitt komma í tí, sum kem-ur frá sjálvum chefadeologin-um.

Antidonsk málpurisma

Kann tað hugast at okkara málpuristar hava eina ábyrgd her? Við teirra ofta einvegis politiserandi antidonsku fram-

Regin Eikhólm, landsstýrismaður í Sosialflokknum

ferð og fremmandagerðing av vanligum føroyskum hava teir tikið dirvið frá mongum føroy-ingi til at skriva á sínum egna móðurmáli, og harifrá og til at føla seg sum funktionellan analfabet er ikki langt - enntá í sjálvum móðurmálinum. Óiva er tað hetta fyribrygdið, sum chefadeologurin í Hesuferð nú roynir at kompensera fyri? Tó so, kendi danski poeturin, Piet Hein sigur, at: »Den som låner vid og sjæl fra anden, for-skriver sig til Fanden; thi den som ikke er sig selv, er heller ingen anden«. Men »vit eru føroyingar serstøk tjóð«, so kanska tað er loyvt onkrum at lána tað sum írestar til full-blóð?

Skipaður ágangur

Løgmaður skýrir uppskotið til

hesi præfabrikeraðu lesara-brøv fyri »skipaðan ágang«, og tað hevur hann góðar grundir til. Men sum tann demokratúr løgmaður er, hev-ur hann - tilvitað ella ikki - givið ov nógv eftir fyri tí total-itert íblásta varaløgmanni, so-leiðis at landspolitiska ræðis-rúmið í stóran mun nú verður umsitit av varamanninum. Men sjálvt um røddin har er Jákups, so munnu hendurnar í so mongum føri vera Esavs?

Machiavellisman

Tað sum vit her eru vitnir til, er gamal íblástur frá Machia-vellismuni (Niccolò Machia-velli Itl., 1469-1527), har ein-hvør politisk handling er moralsk, so leingi hon tænr einum ávisum endamáli. Út frá hesum hevur Kjartan Hoy-dal so æviga rætt, tá hann undrast á ávaringina frá løg-manni. Harragud, tað sum her hendir, er ikki annað enn tað sum kommunisman, nazis-man, fascisman og islamiska fundamentalisman hava brúkt við eithvørt høvi — it runs in the family!

Kjartan Hoydal et al. gloyma, at í Føroyum byggir okkara politiskii samleiki á demokratiskan ella fólka-ræðisligan grundvøll og ikki á

anakronistiska útiseti-speid-arakommunismu frá 60-ár-unum. Har tað totalitera byggir á völd og makt, byggir fólka-ræði á opinleika og samráð-ingar.

Tað hvørvandi lívsfrælsi

Lívsfrælsi fyri vanligja føroy-ingin, sum Petur Mohr Dam, sáli tosaði um, er altíð við atliti til figgjartilgt frælsið. At vara-løgmaður einvegis letur blokk-in minka við 350 millóinir krónum komandi ár, uttan nakra samráðing yvirhøvir, visir ein ábyrgdarleysan eina-ræðis hugsunarhátt, tí tað kemur at skerja persónliga frælsi føringa munandi.

Fyri bert at nevna eitt akut øki, so hevði upphæddin til dómis verið meir enn nógmikið til at tryggja øllum teimum undirprioriteraðu røktarkrevjandi í Føroyum ansingarpláss undir mans-múllugum korum. Ikki minst fyri tey avvarandi hevði hetta verið ein ómetaligur lætti, tí tey høvdu sjálvi fingið nakað av sínum lívsfrælsi aftur.

Gamla kabaretvisúni verður tíverri aktuellt aftur: »Einki stríð av teim gomlu og sjúku, oh nei, trælaniþan er meira bekvem. Tey vit gippa útav, søkkja tey undir kav, har er

onki hjá gomlum at fá«. Jú forrestin, orð, kanningar og lyftir hevur tað ikki trotið uppá í hesi loysingarsamgongu. Nógv hevur verið skrukkað, men onki er vorpið.

Ókvæmsorð ella frændavitjan

Høgni Hoydal hevur moralskt mist sitt politiska mandat, sum hann fekk við seinasta lógtingsval, grundað populist-isku ákæruna ímóti dønnum, sum kortini vísti seg at vera fólks smb. frágreiðingina um 80-árin, sum Føroya Løgting gav út í 2000.

Við íblástri frá Machiavell-ismuni, har samráðingar eru eitt fremmandaorð, halda feðgarnir tó ideologiskt fram við teirra danafobu fanatismu, og gera yvirtøkumál til sjálv-tøkumál, tað verið seg polititð ella kirkjan, við ella uttan lóg!

Ætlanin er sjálvsagt, at hes-in totaliteri ómoralur skal gjøgnumsórga sum mest í okkara lítla samfelag. Sjálvt á okkara almennu stovnum, hvørs vælútbúna starvsfólk næstan uttan undantak hava fingið teirra útbúgvingarfør-leika í Danmark kvit og frit, ditta fleiri teirra sær at umtala samráðingarnar við danir við niðrandi ókvæmsorðum, með-

Feðgarnir hjá Heðin Brú sluppu við at lata kúnna, Hoy-dalsfeðgarnir harafturímóti eru við at avreiða lívsfrælsi føroyinga — take care!

Skemdarorð ella lýsingarorð Invektiv ella adjektiv

Rolf Gutesen

um eginleikum »evsta vald«, ja, so er illa statt.

Eg kundi spurt Guttorm: Hvar fór bólturin. Royndi tú at sparka bóltin, so var tað eitt stórt kiks. Tú sigur ikki eitt orð um spurningarnar, sum vóru reistir. Meinar TÚ, at offringin av Signari var í lagi?

Vandin at brúka javndómir

Guttormur hevur innlit og lívs-erfaring til at vita, hvat orðini týða og hvønn uppruna tey hava. Hann kennir sjálvandi týska orðið Schuttsaffel, og ikki sum ein annar lesara-brøvsskrivari, ið fekk tað til Schutt-taffel (Schutt: grús ella burturkast. Taffel, ja kanska er tað Álborgfabrikkin, sum spøkir), so hesin maður um-setir tað í sínum høvdi til:

vánaligt brennivín. Ja mangt kann misskiljast. Men Guttormur leggur nak-að heilt annað í orðini, enn meint var. Nazistarnir hildu seg hava eitt problem við jød-unum, og vildu loysa problem-ið við at útrudda teir. Í Føroyum eru hvørki jødar ella aðrir entiskir minnilutar, so tað er einki vandamál. Men í Føroyum eru nationalistar, sum vilja hava eina »end-løsung« í loysingarmálinum, kosta hvat tað vil. Tí loyvdi er mør at brúka hetta javndómi.

Guttormur brúkar jú sjálvr týsk orð sum javndómir, Berufsverbot, si seiini. Men eg sigi Guttormi takk fyri hansara orð uppá, at eg eisini í framtíðini trygt kann seta mínar fótur á klettarnar uttan at verða antastaður.

Leiklatur miðlana

Eg gevi Guttormi røtt í, at miðlarnir eiga at vera ein “upplýsandi og stabiliserandi faktor mótvegis statsmaktini.” Onnur hava orða tað sum, at miðlarnir eiga at vera sum ein 4. statsmakt. Flestøll lond í vesturheiminum hava, sum Montesquieu skjeyt upp fyri meira enn 200 árum síðani, býtt valdið í samfelagnum í

triggjar partar, lóggevandi, úttínandi og dómandi valdið, og gott er tað. Men hóast hetta trybýti, kann systemið »skeiða út«. Tí er gott at hava eina kritiska 4. makt, sum skal halda eyguni eftir, um alt gongur røtt fyri seg.

Og eg havi vírðing fyri miðlunum - um teir røkja hesa uppgávu. Har meini eg, at tað ikki altíð hevur verið so í føroyska miðlaheiminum, ella í hvussu so er ikki nóg gott. Tí er tað púra burturvið, at Gutt-ormur sigur meg vilja hava Berufsverbot í Føroyum. Tvørtur í móti.

Guttormur sigur, at tá RG var stalinistur, tá hevði hann hugflog. Eg havi í mong ár hildi meg verið sosialist og okkurt slag av marxisti eisini. Og tað haldi eg meg framvegis vera. Soleiðis er tað. Men hvat eg havi skrivað - enntá við hugflogi - allarhelst í Framan-um, sum eg veit at Guttormur las, ið fær hann at skýra meg stalinist, tað dugi eg ikki at siggja. Tað, sum eg fekst mest við har, var at skriva um føroyska vinnulívið, serliga partafølagini, og hvør hevði búskapaligu maktina í sam-felagnum. Hartil nakað um íbúgvafraði (demografi), sum

í grundini var rættiliga ó-politiskt.

Men, fylgja vit Guttormi, so heldur hann, at hugflog mitt var størri, tá eg var nakað, sum eg ongantíð havi verið. Hetta ger meg eitt sindur forvirr-aðan.

Nakað annað er so, at tann føroyski parturin av Føroysk-um Sosialistum, sum skroend-aði frá og kallaðist Oyggja-frami, brúkti eitt búmerki, har bœði Stalin og Mao vóru við: Hatta hevði eg einki við at gera, men tú kundi jú kanna málið.

Eri ikki limur í nøkrum flokki ella átaki.

Og nú meinar Guttormur, at eg havi fingið sálarligt mein, tí eg eri “undir skjúrtuvelinum á danska javnaðarflokkinum.” Enn einaferð er hann á skeivari leið. Eg eri hvørki limur í danska ella føroyska javnaðar-flokkinum ella nokrum øðrum politiskum flokki, tiltaki ella átaki. Men eg má so eisini krúpa til bekennlívið, at fyri nokrum árum síðani var eg limur í Dansk Cyklistforbund. Havi onkuntið havt tankan, sum kanska er eitt áskoð-anarbrot, at kanska burdi eg melda meg inn aftur.

an íslensk sendinevnd um somu tíð eitur »frændavitjan«.

Demokrati ella anakronistiskt útiseti kommunisma

Ynskja føroyingar eitt ana-kronistiskt kommunistafrælsi við fáum ríkum og mongum fátækum eiga vit at stuðla Hoydalsfeðgunum og undir-skriva so mong klonaði loys-ingarlesarabrøv sum gjørligt. Ynskja vit hinvegin, tað sum Petur Mohr Dam nevndi lívs-frælsi, so stuðla vit demo-kratiskku menningini av Fø-royum við at vísa Machiavell-ismuni og hennara einaræðis íblástu avleykarum durafjór-ingin, og seta eina samráðing-arnevnd niður sum í minsta lagi umboðar ein kvalifi-seraðan meiriluta av Føroya fólki. Tá er tað Føroya fólk og demokratið sum talar og avgerð, eins og Nyrup hevur vist á alla tíðina, og løgmaður eisini vísti á at byrja við.

Feðgarnir hjá Heðin Brú sluppu við at lata kúnna, Hoy-dalsfeðgarnir harafturímóti eru við at avreiða lívsfrælsi føroyinga — take care!